

Nr 57.

Av herr **von Geijer m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag
angående sänkning av sockerskatten.

Under förmedling av en av Kungl. Maj:t tillsatt kommission träffades våren 1924 mellan Skånes betodlares Centralförening å ena sidan samt Svenska Sockerfabriks-Aktiebolaget å andra sidan en överenskommelse angående villkoren för sockerbetsodling under 1924, 1925 och 1926, och på häri angivna villkor avslötos sedermera betodlingskontrakt mellan odlarna och sockerbolaget för ifrågavarande år. Enligt dessa kontrakt gjordes priset å betor beroende av det genomsnittliga priset å krossmelis inom landet under en tidsperiod, som för 1924 års odling skulle räknas från den 1 juni 1924 till och med den 31 januari 1925, för 1925 års odling från och med den 1 februari 1925 till och med 31 januari 1926 samt för 1926 års odling från och med 1 februari 1926 till och med 31 januari 1927. Därest genomsnittliga krossmelispriset under beräkningsperioden utgjorde 54 öre, här som i det följande räknat utan skatt, skulle priset för 100 kg. betor utgå med 2 kronor 90 öre. För varje öre, varmed det genomsnittliga krossmelispriset över- eller understeg 54 öre, skulle priset för 100 kg. betor röna en höjning respektive sänkning av 7 öre. Till det sålunda beräknade priset kom vidare dels visst tillägg för sockerhalt, överstigande 16 procent, dels s. k. odlingsbidrag, utgörande 100 kronor per hektar för hela odlingsperioden räknat. Rätt till uppsägning av kontrakten inträdde, därest genomsnittliga krossmelispriset under en viss period understigit eller kunde antagas understiga 48 öre.

För tiden 1 februari 1925—31 december 1925 inträffade, att priset å krossmelis nedgick till 43 kronor 25 öre (priset nu som framdeles räknat utan skatt), på grund varav kontrakten mellan odlarna och sockerindustrin nu blivit uppsagda.

Sockerpriset i vårt land per 100 kg. krossmelis har under nedanstående perioder varit:

1 oktober 1923— 31 maj 1924.....	kronor 63: 80
1 juni 1924— 31 januari 1925	» 55: 27
1 februari 1925—31 december 1925.....	» 43: 25
Dagens pris (17 januari 1926)	» 41: 00

Denna nedgång i sockerpriset är beroende på flera samverkande orsaker, av vilka en utgöres av den ökade produktionen av rörsocker. Genom världskriget nödgades nämligen betsockerproducenterna i Europa att väsentligt inskränka betarealen, enär denna måste utnyttjas till odling av brödsäd. Från 1914 till 1920 nedgick sålunda världens betsockerproduktion från 8.8

till 3.7 miljoner ton, d. v. s. med 5 miljoner ton eller närmare 60 procent, medan under samma år produktionen av rörsocker ökades från 10 till 12.5 miljoner ton.

Samtidigt med denna ökade rörsockerproduktion har emellertid efter kriget den europeiska betodlingen börjat återvinna sin tidigare areal. Redan under år 1923—1924 erhöles sålunda i Tyskland ett betydande exportöverskott, och avverkningen av sockerbetor under kampanjen 1924—1925 visade en ökning av 35 procent.

Av övriga betsockerproducerande länder har Tjeckoslovakien numera kommit upp till i det närmaste samma produktion som Tyskland, nämligen 1,418,000 ton 1924—1925. Genom att inom landet fasthålla ett sockerpris, som betydligt överstiger världsmarknadspriset, premieras i Tjeckoslovakien liksom för övrigt även i Polen indirekt exporten av socker.

Tjeckoslovariens export av socker uppgick 1924—1925 till 985,000 ton, medan densamma 1923—1924 utgjorde 660,000 ton och 1922—1923 endast 390,000 ton.

Beträffande priset å i Tjeckoslovakien framställt socker bör framhållas, att enligt uppgift från svenska konsulatet i Prag framställningspriset därstädes å råsocker utgör per 100 kg. 180 kronen (100 tjeckoslovakiska kronor = svenska kronor 11.13) och för raffinad 208.7 kronen. Engrospriset å raffinad inom Tjeckoslovakien utgör 440 kronen, medan exportpriset å det samma utgör 182 kronen.

Prissättningen inom landet uppehålls genom ransonering, som hänvisar överskottet till export.

Förhållandena i Polen förete i stort sett samma bild som i Tjeckoslovakien.

Kampen mellan rörsocker och betsocker å ena sidan samt de betsockerproducerande europeiska länderna sinsemellan å den andra sidan, vari genom Brysselkonventionen åstadkoms ett stillestånd under åren 1902—1913, har följaktligen genom världskriget och konventionens upphörande nu uppblussat på nytt, och följden härav har blivit överproduktion samt ett världsmarknadspris å socker, som ej kompenserar de numera väsentligt ökade produktionskostnaderna.

En dylik handelspolitik blir naturligen ohållbar, och en världskonferens torde nu förberedas för åstadkommande av en förbättring av de ekonomiska förhållandena staterna emellan.

Under tiden pågår emellertid striden på sockermarknaden, medförande ett sockerpris, som utan särskilda åtgärder från statens sida är otillräckligt för såväl vår betodling som sockerindustri. De mellan dessa parter under år 1925 förda förhandlingarna rörande villkoren för fortsatt betodling hava på grund härav varit resultatlösa. I själva verket är det nuvarande läget sådant, att även om sockerindustrin gör sitt yttersta, kan densamma ej erbjuda ett pris, som möjliggör en icke förlustbringande betodling. Odlarna av betor äro följaktligen nödsakade att förskaffa sig annan mera lönande odling, och frågan om betodlingens nedläggande har nu blivit fullt aktuell.

De faror detta skulle innebära för vårt land böra ej underskattas. Man torde utan överdrift kunna göra gällande, att betfälten för Sydsverige spela samma roll som skogarna för Norrland. Å de förra sysselsättas årligen enligt socialdepartementets utredning 60,000 personer. Härtill komma sockerfabrikernas säsongarbetare, uppgående til minst 8,000, samt slutligen fabrikerernas fasta arbetarestam av 3,000 personer.

För dessa arbetare torde under nuvarande förhållanden arbete på annat håll svårligen kunna beredas. För betodlingen skulle en nedläggning även under ett eller ett par år medföra skada därigenom, att den av betarbetarna under årtal förvärvade yrkesskickligheten icke bibehölles. Enahanda skulle förhållandena bliva för sockerfabrikerna, därest de därstädes sysselsatta yrkesskickliga arbetarna skulle skingras.

I arbetslöner utbetala sockerfabrikerna årligen 12 miljoner kronor. Slutligen skulle ett nedläggande av betodlingen enbart för de skånska järnvägarna innebära en årlig inkomstminskning av lågt räknat 7 miljoner kronor.

Ej heller bör i detta sammanhang glömmas det gagn betodling och sockerindustri gjorde vårt land under de gångna krigsåren.

Det torde vara en känd sak, att betodlingens betydelse för jordbruket ej stannar enbart vid de direkta fördelar, som kunna vinnas genom odlingen av betorna. Av vida större vikt är den intensiva bearbetning av jorden, som är en förutsättning för betodlingens bedrivande, och den ökade kultur av jorden, som härav är en följd. Det är även från denna synpunkt de statliga åtgärder böra ses, som av så gott som samtliga betodlande länder vidtagits till denna odlings vidmakthållande och skyddande. I och för höjande av jordbruket i England har sålunda underhuset beslutat att lämna statsunderstöd för tillverkning av inhemskt socker, uppgående till 19.5 sh. per cwt råsocker (cirka 50 kg.), motsvarande 35 öre per kg.

I Jugoslavien gynnas sockertillverkningen genom särskilda fraktlindringar, och i Tyskland har införts högre tullsatser å socker än de före kriget gällande. Hurusom sockerbetodlingen gynnats i Tjeckoslovakien och Polen har redan påpekats.

Av vad här ovan framhållits torde framgå, att det läge, vari vår egen betodling och sockerindustri kommit, ingalunda är beroende på bristande konkurrensförmåga. Vad dessa för närvarande hava att kämpa emot, är ej konkurrens med likställda näringsgrenar, utan statliga åtgärder i andra länder, gent emot vilka näringslivet givetvis står vapenlöst. Ett fortsatt bedrivande av betodlingen är följaktligen för närvarande ej tänkbart utan stöd från statsmakternas sida.

Såsom förhållandena utvecklat sig, synes detta stöd kunna lämnas utan att vare sig statsverket eller de enskilda konsumenterna obehörigen betungas. I nådiga propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t föreslagit en nedsättning i den för närvarande utgående sockerskatten med 4 öre. Åtgärden syftar att förbilliga sockret för konsumenterna och har motiverats därmed, att den

skattelindring, som det finansiella läget medgiver, borde komma såväl den indirekta som den direkta beskattningen till godo.

Utan att bestrida önskvärdheten av sockrets förbilligande i möjligaste mån torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida det kan anses av behovet påkallat att vidtaga statliga åtgärder för förbilligande av en vara, som på grund av särskilda förhållanden å världsmarknaden numera gått ned till förkrigspris och som även fränsett de senaste årens prissänkning torde kunna räknas till våra billigaste livsmedel. Om den av Kungl. Maj:t föreslagna nedsättningen i sockerskatten komme endast sådant socker till godo, som framställts av här i landet odlade vitbetor, skulle — utan att förhöjning för konsumenterna av det redan billiga priset på varan behövde ske — en lättnad bringas den svenska sockerproduktionen, varigenom råvaruproducenten skulle kunna uppnå ett skäligt pris och därmed hela produktionen säkerställas. Då emellertid en förbättring av prisläget å världsmarknaden ej är otänkbar, skulle kunna inträffa, att sockerproduktionen genom en ovillkorlig nedsättning av skatten å inhemskt socker kunde uppnå en ej avsedd vinst. En skattelindring för svenskt socker, sådan som med föreliggande förslag avses, torde därför böra förbindas med vissa villkor. Ett dylikt tillvägagångssätt har redan tidigare av statsmakterna tillämpats vid sänkning av skatten å socker.

Villkoren synas böra ställas så, att den föreslagna skattelindringen i dess helhet kommer betodlingen till godo och detta endast i den mån det är erforderligt för tryggande av ett skäligt betpris.

Det av undertecknade framställda förslaget rörande sockerskattens sänkning vilar på denna grund på följande förutsättning:

1:o) att mellan de svenska sockerfabrikerna och betodlarna överenskommelse träffas rörande villkoren för odling av sockerbetor under år 1926,

2:o) att bolagen förbinda sig att under budgetåret 1926—1927 samtidigt med sockerskattens inlevererande å spärrat konto i riksbanken insätta ett belopp, motsvarande 4 öre för kg. av den myckenhet, för vilken skatt erlagts, samt att vid senast under juli månad 1927 skeende slutreglering av betpriset till odlarna utgiva nämnda belopp i den mån detsamma erfordras för att den till odlarna utgivna betalningen för 100 kg. betor skall uppgå till det i överenskommelsen mellan sockerbolagen och betodlarna fastställda beloppet samt att omedelbart därefter till statsverket inleverera vad som av ifrågavarande belopp icke utgivits till odlarna samt

3:o) att betodlarnas sammanslutningar utfästa sig att medverka därtill, att betodlingen under 1926 i görligaste mån bibehålles vid sin nuvarande omfattning på de under 1:o) och 2:o) angivna villkoren.

Under dessa förutsättningar få vi hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1 i vad densamma avser ändring av 21 § i förordningen den 19 maj 1922 angående beskattning

av socker, besluta, att nämnda paragraf skall från och med den 1 juli 1926 hava följande lydelse:

21 §.

1. För socker, som utlämnas från sockerfabrik eller allmänt sockernederlag, skall med nedan angivna undantag erläggas skatt med 10 öre för varje kg.

Skatt erlägges icke för sådant socker, som, enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, gjorts obrukbart till förtäring av människor (denaturerats) eller som, under iakttagande av föreskrifterna i 27 §, utlämnats för överförande till sockerfabrik eller allmänt sockernederlag eller för utförsel ur riket genom tullkammare under den kontroll och de villkor, som i tullstadgan bestämmes för utförsel av nederlagsgods.

2. För socker, som införes till riket, skall vid utlämnandet samtidigt med tull enligt tulltaxan till tullverket erläggas enahanda skatt av 14 öre för varje kg.; dock må obeskattat socker från tullkammare överföras till sockerfabrik, allmänt sockernederlag eller annan tullkammare i den ordning, tullstadgan föreskriver för försändning av oförtullat gods från tullkammare till tullkammare, och med användande av förpassningsinlaga enligt av generaltullstyrelsen fastställt formulär.

För socker, som enligt 5 § i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor införes tullfritt, må jämväl frihet från sockerskatt åtnjutas.

Om betalningsanstånd, ställande av säkerhet samt påföljd för fördröjd eller utebliven betalning gäller beträffande skatt för infört socker vad i tullstadgan finnes föreskrivet rörande tullavgifter.

Stockholm den 19 januari 1926.

Nils Ant. Nilsson.

Adolf Dahl.

K. von Geijer.

J. B. Johansson,
Fredrikslund.